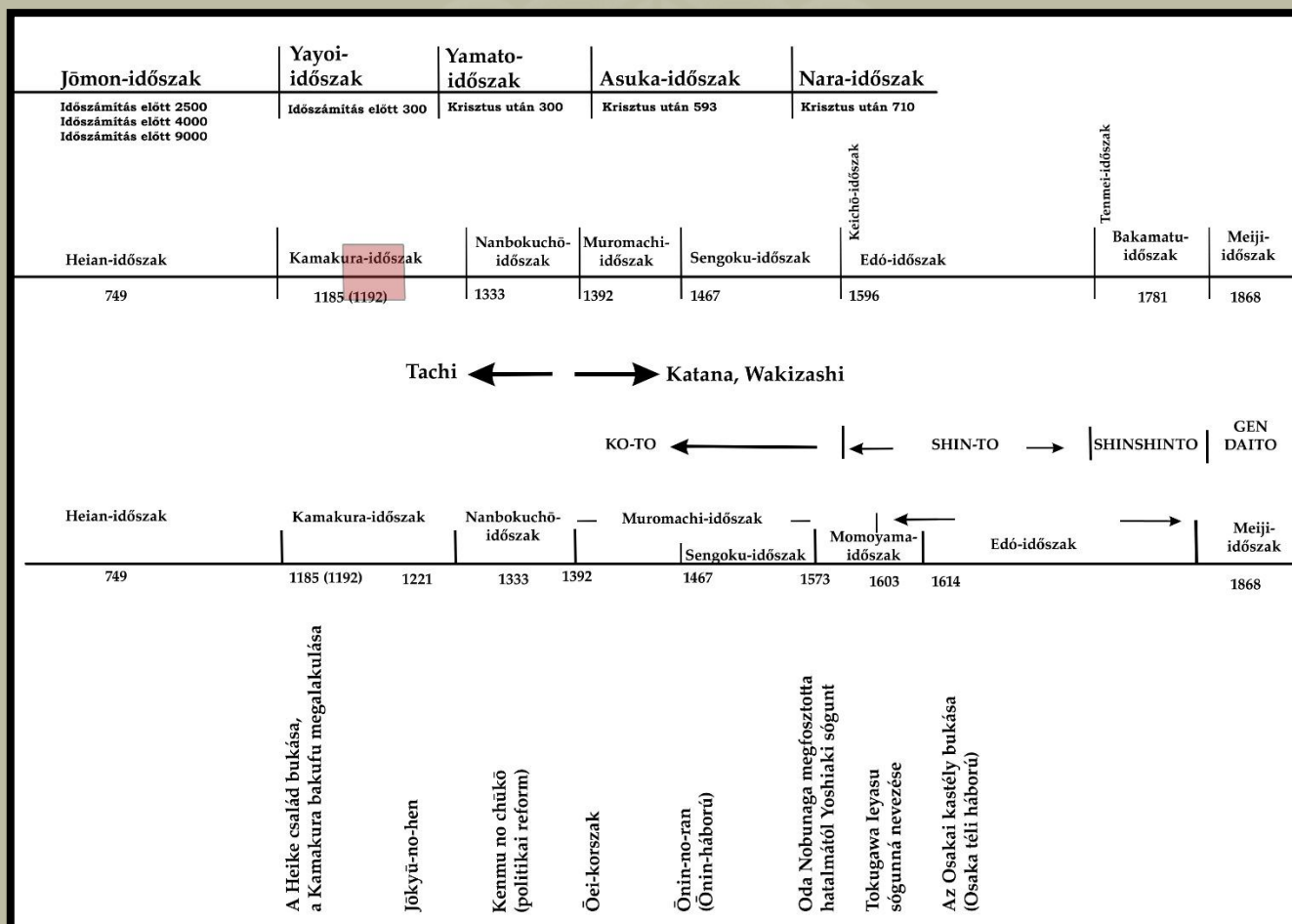

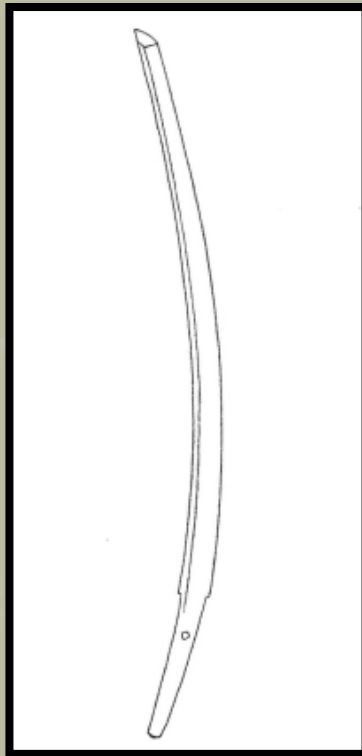

Ikubi Kissaki (猪首切先)

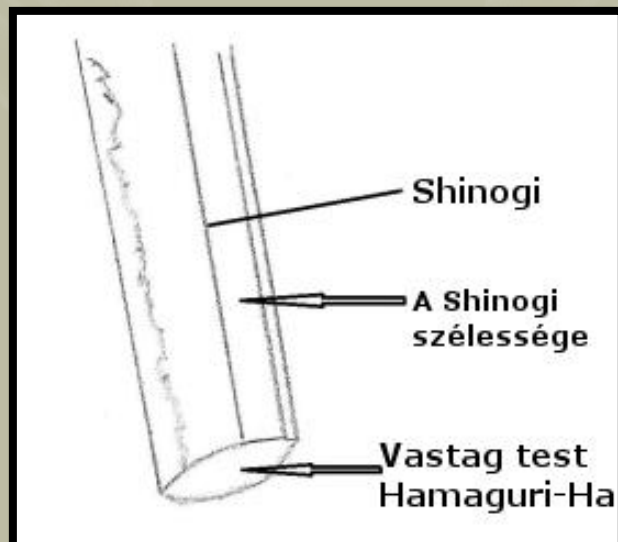
A *Jōkyū-no-ran* tapasztalatai nyomán a japán kardok formavilága jelentős átalakuláson ment keresztül: a pengék szélesebb, erőteljesebb és monumentálisabb stílust öltöttek. Az ebben az időszakban készült fegyvereket *ikubi-kissaki*-nak nevezik, amely kifejezés szó szerint „vaddisznónyakat” jelent. Az elnevezés arra utal, hogy az ilyen kardok csúcsa (*kissaki*) zömökebb, tömörebb formát mutat, hasonlóan a vaddisznó vaskos nyakához.

A *Kamakura*-korszak középső szakasza a japán kardművesség aranykorának tekinthető. Ebben az időben számos kiemelkedő mestermű született, és a korszak neves kardkovácsai a legmagasabb szintű szakmai tudást képviselték. A kutatók és szakértők egyöntetű véleménye szerint az *ikubi-kissaki* stílusban készült pengék között gyenge vagy közepszerű darab gyakorlatilag nem található.

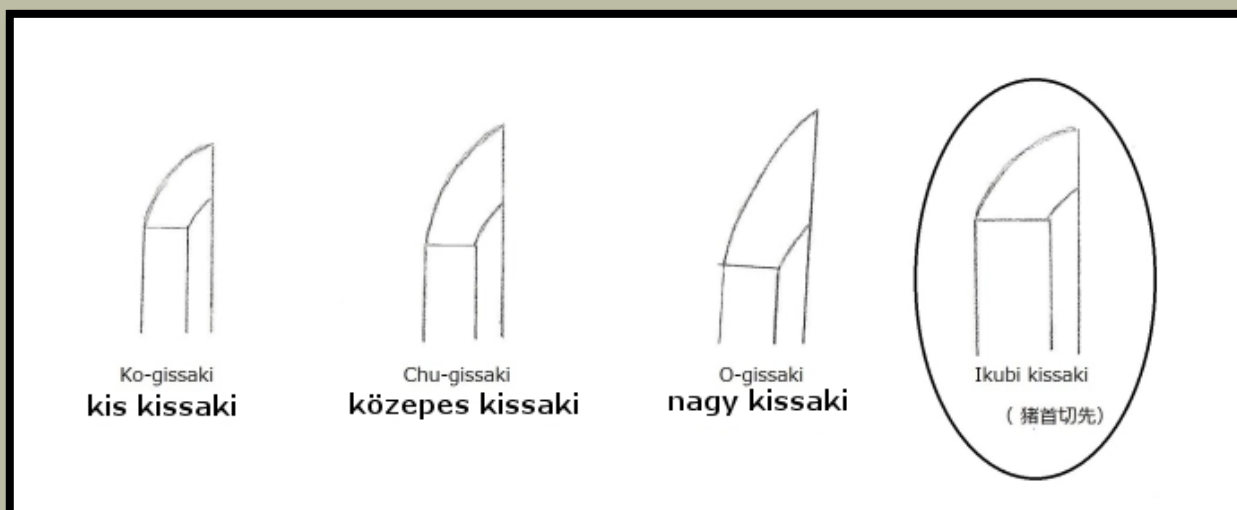

Ikubi-kissaki kard

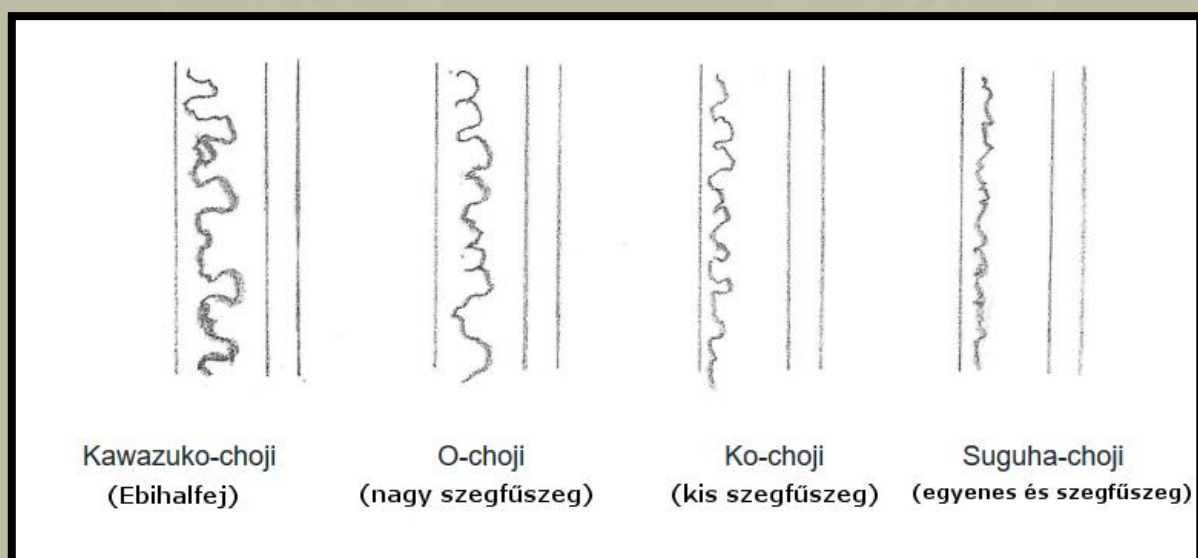
SUGATA (alak) - A pengék eredetileg három *shaku* (kb. 90 cm) vagy annál hosszabbak voltak, azonban a későbbi időkben gyakran rövidítésen estek át. Formájuk széles, testük pedig vastag, amelyet a markáns *kasane* jellemez. A penge keresztmetszete kagyló alakú (*hamaguri-ha*), amely a stabilitás és a tartósság érzetét kelti. A *yokote* vonal és a *machi* közötti szélességkülönbség csekély, szinte alig észlelhető. A *shinogi* magas és keskeny, ami erőt és eleganciát kölcsönöz a pengének. Az *ikubi-kissaki* kard keresztmetszeti formáját az alábbi ábra szemlélteti.

Ikubi-kissaki - Az *ikubi* kifejezés szó szerint a vaddisznó nyakára utal, amelynek zömök és erőteljes formája adja az elnevezés alapját. Az ilyen típusú kardcsúcs tömör, rövid és masszív megjelenést kölcsönöz a pengének. A *kissaki* része rövid, ugyanakkor széles a *yokote* vonalánál, ezáltal határozott és robusztus karaktert sugároz. Az alábbi illusztráció egy *ikubi-kissaki* eltúlzott ábrázolását mutatja be szemléltető jelleggel:

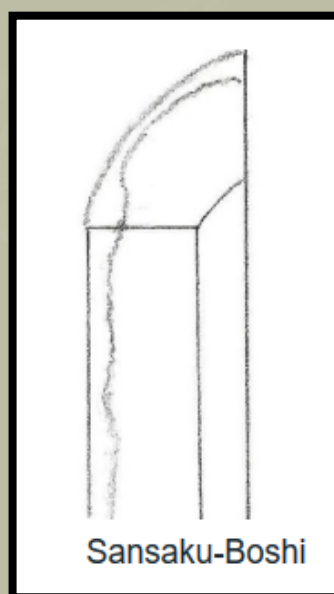
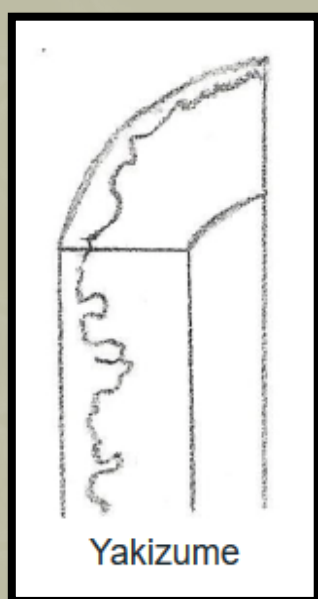
Hamon (刃文) - Az ebben a korszakban készült pengéken gyakran figyelhető meg a *kawazuko-chōji*, vagyis az „ebihalfej” alakú minta. Előfordul továbbá a nagyobb, markáns hullámokat formázó *ō-chōji* (nagy szegfűszeg-minta), a finomabb, kisebb ívű *ko-chōji* (kis szegfűszeg-minta), valamint ezek kombinációja. Gyakori változat a *suguha-chōji* is, amelyet az egyenes *suguha* vonal és a *chōji* minták váltakozása jellemez. E mintázatok nemcsak esztétikai értékkel bírtak, hanem a kard készítőmesterének stílusát és technikai sajátosságait is kifejezésre juttatták.

Boshi (鉈子) - A *boshi* a penge csúcsrészénél (*kissaki*) megjelenő *hamon* folytatása, amely fontos stílusbeli és iskolai jegyeket hordoz. Két jellegzetes formája különösen gyakori ebben a korszakban:

- ***Yakizume***: a *hamon* közvetlenül a penge hegyénél ér véget, anélkül, hogy visszafordulna. Ez a megoldás egyszerű, letisztult hatást kelt.
- ***Sansaku-boshi***: a *hamon* a *yokote* vonalánál fokozatosan elkeskenyedik. E stílust olyan kiemelkedő mesterek alakították ki és alkalmazták, mint *Nagamitsu* (長光), *Kagemitsu* (景光) és *Sanenaga* (真長).

Az alábbiakban a *yakizume* és a *sansaku-boshi* részletes ábrázolása látható:

Ikubi-kissaki kardkovácsok:

Az ikubi-kissaki stílusú pengék készítésében több neves kardkovácscsoport és mester játszott kiemelkedő szerepet. Az alábbiakban a legjelentősebbek kerülnek felsorolásra:

- Fukuoka Ichimonji csoport (福岡一文字) - Norimune (則宗)
- Kamakura Ichimonji csoport (鎌倉一文字) - Sukezane (助真)
- Sōshū Bizen Kunimune csoport (相州備前国宗) - Kunimune
- Bizen Osafune csoport (備前長船) - Mitsutada (光忠), valamint Nagamitsu (長光)
- Ugai csoport (宇甘) - Unji (雲次)

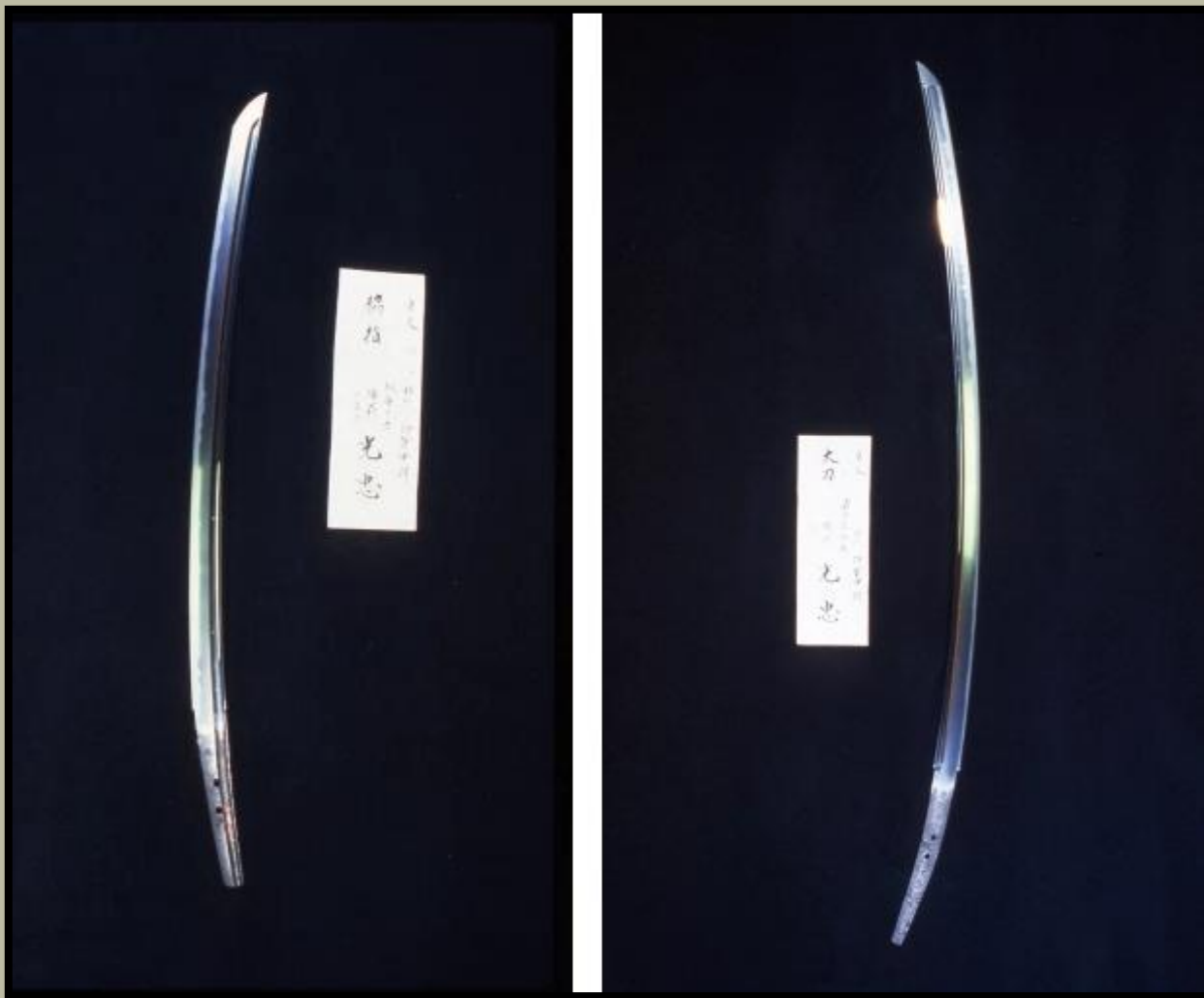
Ezek a mesterek és iskolák nemcsak a korszak technikai csúcsteljesítményeit képviselték, hanem a japán kardművesség történetének irányadó stílusait is meghatározták.

A Sano Múzeum katalógusából (engedély megadva) Osafune Nagamitsu (長 船長 光).

Ikubi kissaki

Osafune Mitsutada (長船光忠)

Osafune Mitsutada(長船光忠)

Ezek a pengék a szerző családjának tulajdonában voltak. A mellékelt fényképet a cikk szerzőjének édesapja készítette, a képen látható fehér papírlapra pedig az ő kézírása került.

Original source: <https://studyingjapanesewords.com/2018/01/13/12ikubi-kissaki-%e7%8c%aa%e9%a6%96%e5%88%87%e5%85%88/>

2. rész.

A *Kamakura*-korszak középső szakasza a japán kardkészítés aranykorának tekinthető. Ennek egyik legfontosabb oka, hogy *Go-Toba Jōkō* (後鳥羽上皇) – amint azt a 10. fejezetben, a *Jōkyū-no-ran* (承久の乱, 1221) kapcsán részletesen tárgyaltuk – nagyra értékelte és támogatta a tehetséges kardkovácsokat. A *Jōkyū-no-ran* eseményeit követően a szamurájok egyre inkább a monumentális, erőteljes megjelenésű pengéket részesítették előnyben. E stílus legjellemzőbb példái az *ikubi-kissaki* kardok voltak. A kortársak és a későbbi szakértők egyaránt úgy tartják, hogy az *ikubi-kissaki* típusú pengék között közepszerű minőségű darab gyakorlatilag nem létezett.

Ebben a fejezetben azon kardkovácsokat mutatjuk be, akik különösen híressé váltak az *ikubi-kissaki* stílusú fegyverek készítésével.

Bizen Osafune Mitsutada (備前長船光忠)

Bizen Osafune Mitsutada az egyik legismertebb és legnagyobb hírnévnek örvendő *ikubi-kissaki* kardkovács. Művei a mai napig a legkeresettebbek közé tartoznak a gyűjtők körében. Ő volt az *Osafune*-iskola alapító mestere, akinek munkásságát fia, *Nagamitsu* (長光), majd unokája, *Kagemitsu* (景光), valamint a későbbi leszármazottak vitték tovább, mindannyian gazdagítva és továbbfejlesztve az *Osafune* hagyományt.

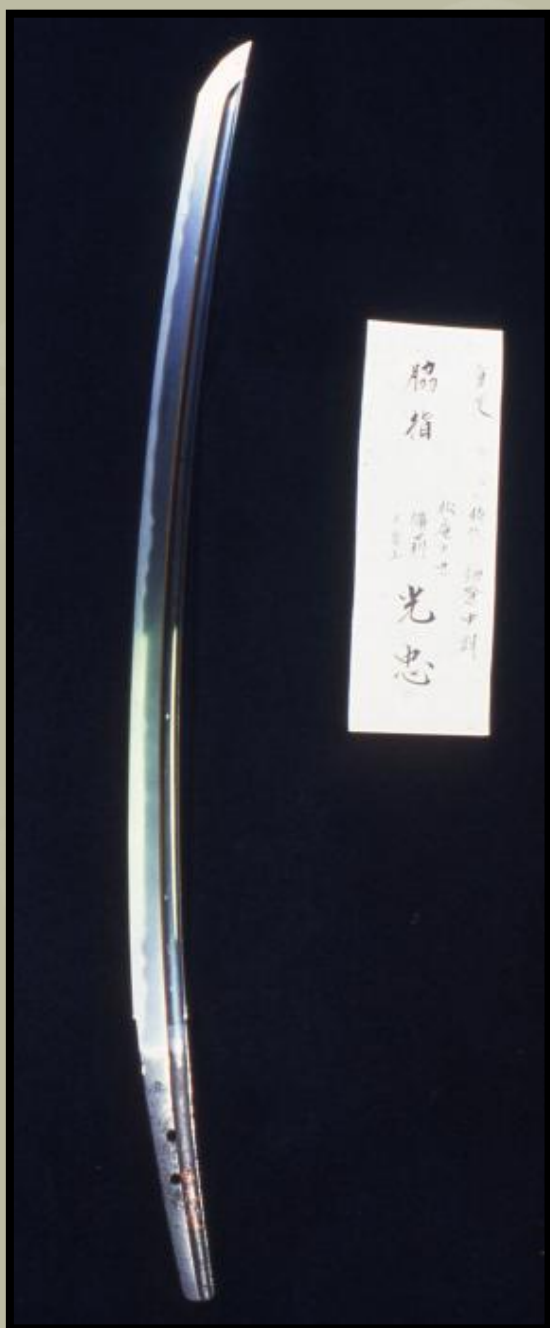
Sugata (forma) — Az *ikubi-kissaki* jellegzetességeit viselő pengék grandiózus megjelenést sugároznak. A penge teste viszonylag vastag, keresztmetszete kagylóformát mutat (*hamaguri-ha*). Gyakori a *suriage* (rövidítés), amely a pengék későbbi átalakításának egyik bevett módja volt.

Hi (barázda) — Az ilyen kardoknál rendszerint *bō-hi* (széles barázda) jelenik meg. A *machi* felett a *bō-hi* vége gyakran *kakudome* (négyzetes lezárás) formájában végződik, amely markáns, rendezett hatást kelt.

Hamon (edzett vonal) — A *hamon* mintázata a szélesebb és keskenyebb szakaszok váltakozásával jellemezhető (*yakihaba*). Alapja a *nioi*, amely lágy, ködszerű hatást eredményez. Gyakoriak a nagy *chōji*, valamint a *kawazuko-chōji* (ebihalfejre emlékeztető minta). Emellett előfordulnak dinamikus hatású minták is, mint az *inazuma* (villámszerű vonalak) és a *kinsuji* (aranyszál-szerű erezet).

Boshi — A csúcson a *yakizume* típus jelenik meg, amely rövid visszafordulással zárul. Ez a forma egyszerű, letisztult megjelenést biztosít a kard hegyének.

Ji-hada — A penge felülete finom és puha hatású, amelyen gyakran megfigyelhető a *chikei* (sötétebb, erezet-szerű mintázat). Ez a kidolgozás különösen elegáns és kifinomult összhatást kölcsönöz a pengének.

Osafune Mitsutada (Juyo Token)

Osafune Mitsutada (Juyo Token)

Osafune Mitsutada (Juyo Token)

Osafune Mitsutada (Juyo Bunkazai)

A fenti négy fényképet korábban már több alkalommal bemutattam más felületeken is. Ezek a *Mitsutada*-kardok édesapám tulajdonában voltak. A képeken látható feliratokat maga írta, és a fényképeket is saját célra készítette. Rendkívül büszke volt arra, hogy négy *Mitsutada*-kardot sikerült összegyűjtenie; olyannyira, hogy a „*Mitsutada*” nevet monogram formájában a zakója belső zsebére is felvarratta. A hagyomány szerint *Oda Nobunaga* (織田信長) politikai hatalmának és anyagi erejének köszönhetően mintegy 28 *Mitsutada*-kardot birtokolt.

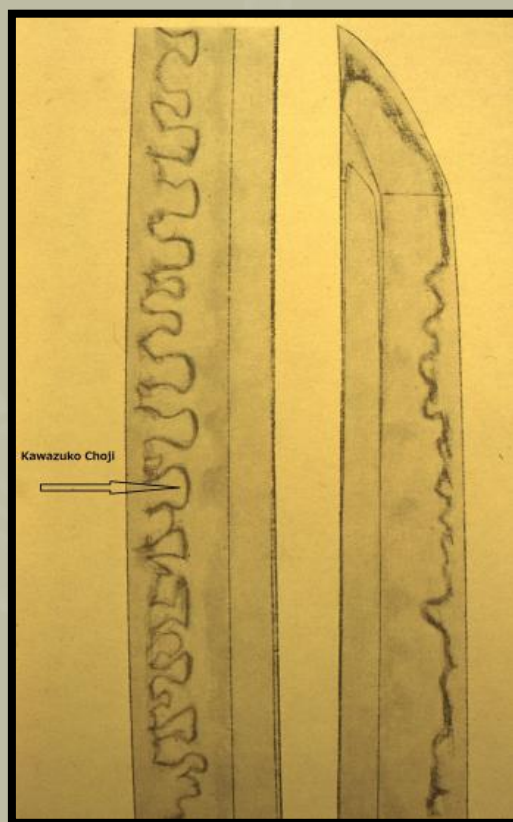
El kell ismernem, hogy a fényképek minősége nem a legjobb. A szerzői jogok és a szellemi tulajdonjogok esetleges megsértésének elkerülése érdekében a felhasznált képanyag kizárólag édesapám fényképeire (még ha nem is tökéletes minőségűek), a *Sano Múzeum* engedéllyel használt katalógusfotóira, valamint néhány, nyilvános forrásból – például a Wikipédiáról – származó képre, illetve néhány további engedélyezett forrásra korlátozódik. Kérem szíves elnézésüket amiatt, hogy nem állnak rendelkezésemre jobb minőségű felvételek.

Bizen Osafune Nagamitsu (備前長船長光)

Nagamitsu volt *Mitsutada* fia.

Sugata — A penge formája hasonlóságot mutat a korai *Kamakura*-kori stílussal: erőteljes *funbari* (a tő felé szélesedő ívelés) jellemzi, míg a felső része keskenyebb. Ezt a jellegzetes arányrendszert gyakran *Nagamitsu-sugata* néven említik.

Hamon — A pengén széles *hamon* figyelhető meg, amelynek alapja a finom, ködszerű hatást keltő *nioi*. Mintázata leggyakrabban *ō-chōji midare* (nagy szegfűszeg alakú hullám), amelyhez *kawazuko-chōji* (ebihalfejre emlékeztető forma; lásd alább) társul. Gyakran jelennek meg *ashi-k* (a *hamon* vonalából a penge irányába nyúló függőleges elemek), amelyek gazdagítják a mintázatot. Emellett előfordul a *suguha-chōji* is, amely az egyenes *suguha* vonalat kombinálja a *chōji* elemekkel. Továbbá megfigyelhetők az *inazuma* (villám alakú vonalak) és *kinsuji* (aranszál-szerű erezet) jelenségei, amelyek dinamizmust kölcsönöznek a pengének.

Kawazuko-chōji (béka- vagy ebihalfejre emlékeztető minta) — *Sano* Múzeum katalógusa (engedéllyel)

A fenti kard *kawazuko-chōji* mintázata rendkívül jól kivehető, szinte tankönyvi példának tekinthető. Általában azonban ezek a minták nem ennyire egyértelműek, sok esetben jóval finomabban jelennek meg a pengén.

Boshi — A penge csúcsrészénél a *yakizume* típus figyelhető meg, amely olykor enyhe visszafordulással záródik.

Ji-hada — A penge felülete finom faerezetet mutat, amely különösen az *utsuri* (árnyékjelenség) miatt vált híressé. Ezen belül a *chōji-utsuri* („szegfűszeg-árnyék”) és a *botan-utsuri* („pümkösdi rózsza-árnyék”) a leggyakoribb változatok. A fenti képen a *chōji-utsuri* látható.

A következő poszter a 2003-ban, a *Nagano* prefektúrában található *Sakaki* város *Tetsu* („Vas”) Múzeumában rendezett kardkiállítás alkalmából készült. A poszter központi elemei *Nagamitsu* egyik kardja és annak *koshirae*-ja (tokja és szerelékei). Ez a kard akkoriban családunk tulajdonában volt. A hagyomány szerint *Toyotomi Hideyoshi* (豊臣秀吉), a *Sengoku*-korszak kiemelkedő hadura, e pengét híres hadvezérének, *Takenaka Hanbei*-nek (竹中半兵衛) adományozta.

Original source: <https://studyingjapanesewords.com/2019/02/10/12part-2-ikubi-kissaki%ef%bc%88%e7%8c%aa%e9%a6%96%e5%88%87%e5%85%88%ef%bc%89/>

3. rész.

Bizen Saburo Kunimune (備前三郎国宗)

Egy másik kiemelkedő kardkovács, akiről e fejezetben említést kell tenni, *Bizen Saburō Kunimune* (備前三郎国宗). A *Kamakura*-korszak közepén a *Hōjō*-klán felismerte a kiváló kardok stratégiai jelentőségét, és a legnevesebb mestereket hívta meg *Kamakura* környékére. Így került oda *Awataguchi Kunitsuna* (粟田口国綱) *Kyōto Yamashiro* tartományból, *Fukuoka Ichimonji Sukezane* (福岡一文字助真) *Bizen*-ből, valamint *Bizen Kunimune* (備前国宗), szintén a *Bizen*-vidékről, akik barátaikkal és tanítványaikkal együtt telepedtek le a régióban.

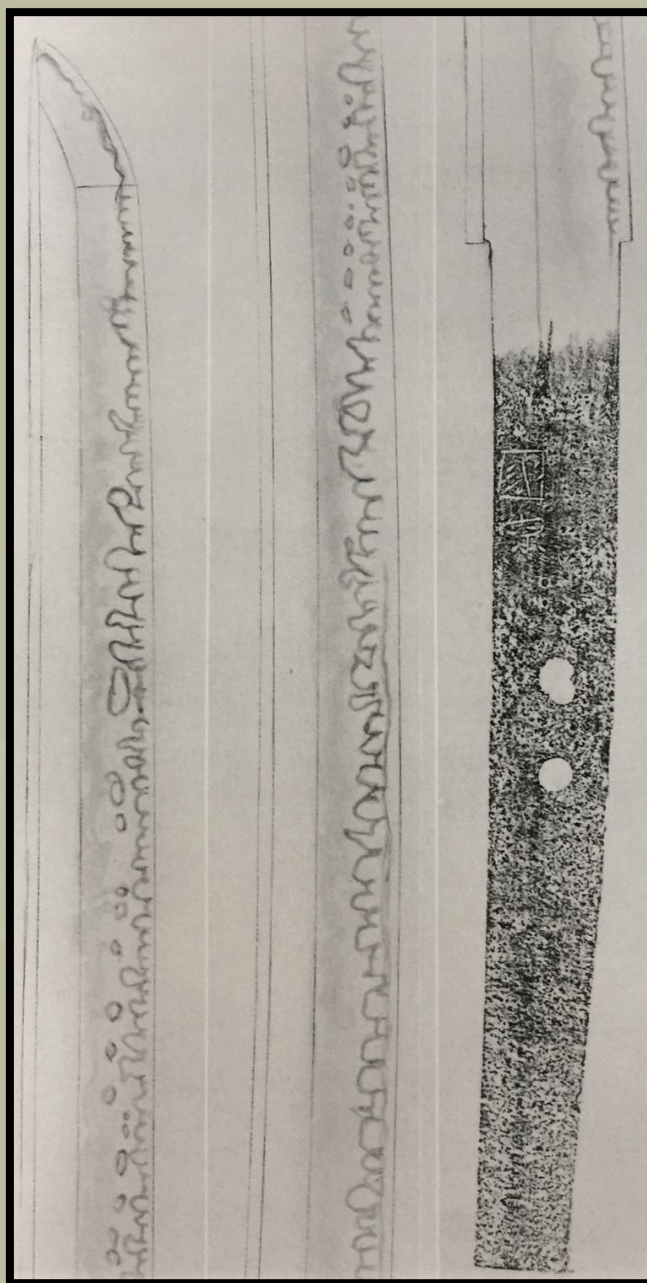
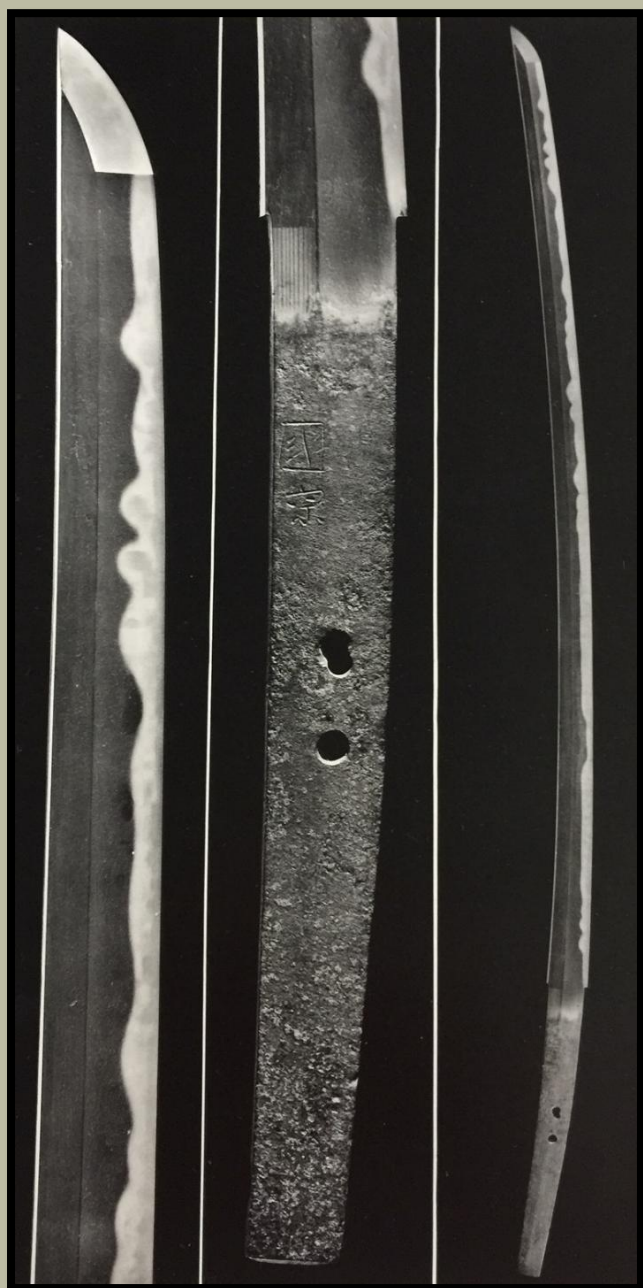
E három nagy mester és követőik közös munkássága vezetett a *Sōshū-den* (相州伝) iskola kialakulásához, amely a japán kardkészítés történetében új korszakot nyitott, és évszázadokra meghatározta a kardkovácsolás fejlődését.

Sugata (forma) — A pengék többnyire az *Ikubi-kissaki* stílust követik, bár előfordul a *Chū-kissaki* is. A test vastag, hangsúlyos *koshi-zori* görbülettel, valamint viszonylag keskeny *shinogi*-szélességgel.

Horimono (díszítő vésések) — Gyakran keskeny *bō-hi* (egyszerű, hosszanti barázda) díszíti a pengét.

Hamon (edzett vonal) — Leggyakrabban *Ō-chōji midare* (szabálytalan, nagy szegfűszeg alakú mintázat) jelenik meg, amelyet *ashi* (függőleges vonalak) kísérnek. Előfordul továbbá *Ko-chōji midare* (szabálytalan, apró szegfűszeg mintázat), szintén *ashi*-val kiegészítve. A *hamon* alapja *nioi*, amelyet gyakran egészít ki *ji-nie* (a felületet finoman fedő kristályos mintázat). Néhány *hamon* formája inkább szögletes, kevesebb *kubire*-vel (a szegfűszeg tövéénél kevésbé elvékonyodó mintázattal). Bizonyos pengéken *hajimi* (刃染み – kissé durva felület) is megfigyelhető.

A *Kunimune* által készített kardok egyik jellemzője, hogy az alsó részen gazdagabb, változatosabb *chōji* mintázat figyelhető meg, míg a penge felső részén a *hamon* egyszerűbbé válik, és gyakran *ashi* nélkül jelenik meg.

Bizen Saburō Kunimune (備前三郎国宗)

Az alábbi fénykép a *“Nippon-tō: Art Sword of Japan”* című kötetből származik, és Walter A. Compton híres gyűjteményének egyik darabját ábrázolja. Ez a kard Japán hivatalosan elismert Nemzeti Kincsei közé tartozik.

Boshi — A csúcsrész (*kissaki*) enyhe szabálytalanságot mutat. A *hamon* a *yakizume* típusba tartozik, vagy rövid visszafordulással záródik.

Ji-hada — A penge felülete finom faerezetet (*ji-hada*) mutat, amelyet gyakran egészít ki *ji-nie* (a *ji-hada* belsejében megjelenő kristályos mintázat). Megfigyelhető továbbá a *midare-utsuri* (szabálytalan árnyék) jelensége, amely gazdagítja a penge textúráját. Bizonyos esetekben előfordul *hajimi* (érdes, enyhén foltos felület).

A fenti fotó a *Kyushu*-szigeten található *Terukuni* szentély hivatalos honlapjáról származik.

Ez a *Kunimune* nevű kard hivatalosan elismert nemzeti kincs, amelyet eredetileg a *Kagoshima* prefektúrában található *Terukuni Jinja* szentély őrzött (lásd a fényképeket az előző oldalon). A második világháborút követően azonban a kard elveszett.

Dr. Walter A. Compton, az indianai Elkhartban található Miles Laboratories igazgatótanácsának elnöke, egy atlantai antik üzletben fedezte fel a pengét. A 32. fejezetben (Japán kardok a második világháború után) részletesen írtam róla. Amikor meglátta a kardot, azonnal felismerte, hogy nem egy hétköznapi darabról van szó. Megvásárolta, majd kapcsolatba lépett a Tokióban működő *Nihon Bijutsu Token Hozon Kyōkai* (Japán Kardművészet Megőrzési Szövetsége) szervezettel. Kiderült, hogy a kard a híres, eltűnt nemzeti kincs, eredetileg a *Terukuni Jinja* szentélyből származó *Kunimune* volt. 1963-ban Dr. Compton térítés nélkül visszaadta a kardot a szentélynek.

Apám ekkoriban *Homma* doktorral és *Sato* doktorral (mindketten elismert kardszakértők) jó baráti kapcsolatot alakított ki. Később Dr. Compton megkérte őket, hogy vizsgálják meg otthonában őrzött pengéit – amelyek között számos kard szerepelt – valamint a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeum, a Philadelphiai Művészeti Múzeum és a Bostoni Szépművészeti Múzeum gyűjteményeiben található kardokat. Apám erről az utazásról és a múzeumokban vizsgált kardokról részletesen beszámolt, és 1965-ben kiadta a „*Katana Angya* (刀行脚)” című könyvét.

Dr. Compton és apám számára ezek a napok kétségtelenül életük egyik legszebb időszakát jelentették. Üzleteik jól mentek, így bőven maradt idejük hobbijukra, és közben nagyon jól érezték magukat.

Számomra is ez volt a legkedvesebb emlékek egyike. Egyszer, amikor Compton házában jártam, szinte egész nap a pincéjében tartózkodtunk, ahol órákon át mutogatta nekem a gyűjteményében lévő kardokat. A ház tágas volt, a pince pedig dolgozószobaként funkcionált; a tűzvédelmi rendszer gondoskodott a biztonságról, a világítás pedig tökéletes volt a pengék és más műtárgyak részletes megtekintéséhez.

Felesége, Phoebe azonban úgy vélte, nem helyes, hogy egy fiatal lányt – ekkor még egyetemistát – egész nap a pincében tartson. Compton egyetértett vele, és ezért elvitt a kukoricaföldjére, hogy vacsorára szedjünk friss kukoricát. Bár a pincéből a kukoricaföldre való átállás apró, de jelentős változásnak tűnt, Phoebe végül úgy döntött, Chicagóba visz el vásárolni és ebédelni. Az ötlet kedves volt, de Elkhartból, Indianából Chicagóba az út autóval körülbelül két és fél órát vett igénybe, ami meglehetősen hosszú lett volna pusztán vásárlás és ebéd miatt. Meglepetésemre azonban a cég egyik alkalmazottja repülővel vitt minket, leszállt egy áruház tetején, majd vásároltunk, ebédeltünk, és visszarepültünk Elkhartba.

A Miles Laboratories és egy ismert japán gyógyszergyártó cég akkoriban szoros üzleti kapcsolatot ápoltak. Dr. Compton gyakran utazott Japánba hivatalosan üzleti ügyekben, de a látogatásai során napokat töltött kardgyűjtőkkel és kardkészítőkkel, köztük apámmal, és én rendszerint elkísértem őt. Egyik női alkalmazottja egy japán kardokról szóló könyv angol nyelvű fordításáért felelt.

Szüleim háza tele volt a Miles termékeivel. A vállalatnak Elkhartban, Indianában működött egy nagyméretű kutatóintézete, ahol többször is megfordultam. Egy alkalommal Dr. Compton irodájában ültem, és együtt nézegettük a kardokról szóló könyvet, amikor a kutatóintézetbe látogatott a filmszínész John Forsythe, aki egy Miles Laboratories által szponzorált tévéműsor műsorvezetője volt. Az összes női alkalmazott hatalmas felhajtást csapott körülötte.

Forsythe azt hitte, hogy Dr. Compton az elnöki székében ül az íróasztalnál, ahogyan azt egy nagyvállalat elnökétől várná az ember. Amikor azonban belépett, látta, hogy Dr. Compton a kardokról szóló könyvet nézi, a fejét enyémhez közel hajtva. Dr. Compton megjelenése valóban a vállalati elnök eleganciáját sugározta, én pedig csupán egy japán egyetemista voltam. Forsythe arcán egy furcsa kifejezés jelent meg, mintha nem tudta volna, hogyan reagáljon a látott jelenetre.